

COĞRAFI İŞARETLER VE GELENEKSEL ÜRÜN ADLARI

DENETİM RAPORU HAZIRLAMA KILAVUZU

A. Sunuş

Bu kılavuz; tescil edilmiş coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 49 uncu ve Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 45 inci maddesi kapsamında gerçekleştirilmesi gereken denetim işlemleri ve bu işlemlere ilişkin raporlamanın nasıl yapılacağı hakkında yol gösterme amacıyla hazırlanmıştır.

Bilindiği üzere coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adları ülkemizin milli ve kültürel değerlerinin korunması, ekonomik gelişim, ihracat gelirlerinin artırılması, kırsal kalkınma, kadın istihdamının desteklenmesi, tüketicinin korunması gibi önemli konularda hizmet etmektedir. Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adlarından beklediğimiz bu faydaların en yüksek seviyeye çıkarılması, sağlıklı bir denetim sisteminin kurulmasıyla mümkündür.

Kamu kurumlarının uhdesinde olan piyasa gözetim ve denetimi dışında kalan ve her bir coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı için tescil ile belirlenen denetim mercii görevlerini tam olarak yerine getirmesi, gerek üreticiler gerek tüketiciler için son derece önemlidir.

Sınai Mülkiyet Kanunu ile denetim sistemine yönelik önemli düzenlemeler getirilmiştir. Bunların başında, önceki mevzuatta 10 yıl olan denetim raporlarının Kuruma teslim edilme süresinin 1 yıla indirilmesi gelmektedir. Bu düzenleme ile denetimlerin Kurumumuz tarafından takip edilmesi daha etkin hale getirilmiştir. Ayrıca yine Kanunun 43 üncü maddesi gereğince denetimin usulüne uygun olarak yerine getirilmemesi durumunda tescil ettirenin değiştirilmesi uygulaması getirilmiştir. Bu çerçevede denetim süreçlerini usulüne uygun olarak gerçekleştirmeyen tescil ettirenler sicilden silinerek yeni bir tescil ettiren belirlenir, belirlenemediği durumlarda tescil, sicilden terkin edilir.

B. Genel Kavramlar

Denetimin Kapsamı:

Tescilli coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının kullanımının denetimi; bu ürünlerin üretimi, piyasaya arzı veya dağıtım aşamalarında veya ürün piyasada iken tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunun denetimine ilişkin her türlü faaliyeti kapsar.

Genel anlamda denetim, ilgili ürünün tescil belgesinde yer alan coğrafi sınır, ham madde, üretim metodu ve tüm diğer bilgiler çerçevesinde gerçekleştirilir. Denetime tabi olacak ürünün dikkate alınmasında tescil edilen coğrafi işaretin ürün ile birlikte kullanılması gereklidir. İlgili ürün tescilli coğrafi işaret ürünle birlikte kullanılmadığında söz konusu ürünün denetimi 6769 sayılı SMK kapsamı dışında kalır. Örneğin Malatya’da üretilen bir kayısının piyasa sunulduğu sırada ürünle birlikte Malatya Kayısı ibaresi kullanılmıyorsa bu ürünün denetime tabi olması gerekmez.

Denetim mercii

Denetim mercii her tescil belgesinde denetleme başlığı altında belirlenen ve tescilli coğrafi işaretin denetimini gerçekleştirmekle yükümlü mercidir. Tescil belgesinde “denetleme” başlığı altında yer alan bilgilerde denetimin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı belirlenmiştir. Denetim ile ilgili süreçlerin denetim mercii tarafından uygun şekilde yürütülmesinden tescil ettiren sorumludur.

Denetim mercii, denetim faaliyetleri sırasında üniversiteler, araştırma kuruluşları vb. veya TS EN ISO/IEC 17065 standardına uygun kurum ve kuruluşlardan yardım alabilir. Tescil ettiren gerekli gördüğü takdirde Kanununun 42 nci maddesine göre değişiklik talebinde bulunarak bu kuruluşlardan birinin denetim mercii olarak belirlenmesini Kurumumuzdan talep edebilir.

Denetim tutanağı

Denetim işleminin gerçekleştirilmesi için en önemli işlem, denetim tutanağının oluşturulmasıdır. 6769 sayılı SMK gereği başvuruya birlikte örnek denetim tutanağı sunulmuş olan tescilli coğrafi işaretlerin denetimi için denetim tutanağı hazırlanırken örnek denetim tutanağı dikkate alınmalıdır. 555 sayılı KHK çerçevesinde tescil edilen ve örnek denetim tutanağı mevcut olmayan tescilli coğrafi işaretlerin denetiminde, denetim tutanağı tescil belgesindeki bilgiler dikkate alınarak oluşturulur ve her bir denetlenen için ayrı bir denetim tutanağı düzenlenir. Denetim tutanağı hazırlanırken tescil belgesinde yer alan tüm bilgilerin dikkate alınması, bu bilgiler doğrultusunda uygunluk kriterlerinin belirlenmesi, uygunsuzluk durumunda alınacak tedbirlerin düzenlenmesi önem arz etmektedir. Denetim tutanaklarında amblem kullanımı da yer almalı ve 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Amblem Yönetmeliği” dikkate alınarak amblem kullanımı da denetlenmelidir.

Denetimin raporlanması

Her bir tutanakta yer alan bilgilerin tescil sahibi tarafından Kurumumuz resmi internet sayfasında <http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/forms/informationDetail?id=104> bağlantısında yer alan C304 numaralı Denetim Raporu Bildirim Formuna aktarılmasıdır. Coğrafi işaret tescilinin Bülte’de yayımlandığı tarihten itibaren yılda bir kez denetim raporunun Kurumumuza sunulması zorunludur. Denetim formunun ekinde o seneye ait tüm denetimlere ilişkin denetim tutanakları da yer almalıdır.

Faaliyet gösterenlerin listesi

Kanununun 49 uncu maddesinin 4 üncü fıkrası kapsamında tescil ettirenin, denetime esas teşkil etmek üzere tescilli coğrafi işareti veya geleneksel ürün adını taşıyan ürünlerin üreticilerinin ve pazarlamasında faaliyet gösterenlerin listesini tutması gerekmektedir. Bu liste talep edildiğinde, Kurumumuza ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlara gönderilecektir. Tescil ettirenin kendisine yapılan bildirimler doğrultusunda söz konusu listeyi sürekli güncel tutması gerekmektedir. Bu listenin, <http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/forms/informationDetail?id=104> adresinde yer alan C303 numaralı Coğrafi İşaret/Geleneksel Ürün Adı Faaliyet Gösterenleri Bildirme Formu kullanılarak Kurumumuza gönderilmesi gerekmektedir.

Denetimde uygunsuzluk tespit edilmesi durumunda alınacak tedbirler

Denetimler sonucunda uygunsuzluk tespit edilmesi durumunda, uygunsuzlukla ilgili olarak tescil ettiren tarafından yasal yollara başvurulur. Tescil ettirenin yasal yollara başvurmaması halinde coğrafi işareti veya geleneksel ürün adını kullanma hakkına sahip olanlar, coğrafi işareten veya geleneksel ürün adından doğan haklara tecavüz sayılan fiilleri tescil ettirene noter vasıtasıyla bildirerek dava açılmasını talep edebilir. Tescil ettirenin talebi kabul etmemesi veya bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde dava açmaması hâlinde, kullanma hakkına sahip olanlar, yapılan bildirimini de ekleyerek dava açabilir.

Denetim raporuna eksiklik bildirimi

Denetim raporlarının Kurumumuzca incelenmesi sonucunda eksiklik tespit edilmesi durumunda, söz konusu eksikliklerin altı ay içinde giderilmesi için tescil ettirene bildirim yapılır. Denetim raporlarının Kurumumuza sunulmaması veya sunulan denetim raporlarındaki eksikliklerin süresi içinde giderilmemesi durumlarında tescil ettirende değişiklik yapılmasına ilişkin Kanununun 43 üncü maddesi hükümleri uygulanır.

C. Denetim Raporu Bildirim Formunun Hazırlanması (C304)

Tescilli coğrafi işaretler veya geleneksel ürün adlarının kullanımının denetimi ile ilgili olarak denetim mercii tarafından 1 yıl boyunca gerçekleştirilen denetimlerin, aşağıda belirtilen kurallar doğrultusunda raporlanarak Kurumumuza sunulması gerekmektedir.

1. 10 Ocak 2017 öncesinde tescil edilen coğrafi işaretler için denetim raporu 10 Ocak 2018 tarihine kadar Kuruma sunulmak zorundadır. Bu tarihten önce raporlarını sunanlar ise, sundukları tarihten itibaren bir sene içinde raporlarını sunmaya her yıl devam ederler. Örneğin denetim raporunun 7 Ocak 2018 tarihinde sunulması halinde takip eden senenin denetim raporu en geç 7 Ocak 2019 tarihinde sunulmalıdır.
2. 10 Ocak 2017 tarihinden sonra tescil edilmiş olan coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının denetim raporları, ilgili tescilin Bültende yayımlandığı tarihten itibaren 1 yıl içinde Kurumumuza sunulacaktır. Takip eden yılların denetim raporlarının sunulma zamanı için tescilin bültende yayım tarihi esas olacaktır. Örneğin tescil yayımı 15 Mart 2017 tarihli bültende gerçekleşen bir coğrafi işaretin denetim raporu en geç 15 Mart 2018 tarihinde Kurumumuza sunulmalıdır.
3. Kurum, şikâyet olması halinde denetim raporlarının süresinden önce sunulmasını talep edebilir.
4. Denetleme yapılan her faaliyette bulunan için denetim tutanağında belirtilen bütün bilgiler doldurulmalıdır. Örneğin, denetlenen ürün bilgileri başlığı altında denetim sırasında incelenen ürün miktarı, üretim tarihi, parti numarası vb., denetlenenin adresi başlığı altına denetlemenin yapıldığı merkez veya şubeler belirtilmelidir.
5. Her bir denetlenen için iki nüsha halinde düzenlenen denetim tutanaklarından biri denetlenene verilirken diğeri tescil ettirene verilir. Denetim Raporu Bildirim Formu, denetim tutanaklarının özeti niteliğindedir. C304 numaralı bu form, tüm tutanaklar eklenerek Kurumumuza gönderilmelidir.
6. Denetim tutanakları aşağıdaki bilgileri içermelidir:
 - a. Denetlenenin kimlik ve iletişim bilgisi, birden fazla adreste üretim veya pazarlama yapıyorsa ilgili yerlerin adresleri.
 - b. Denetim mercisinde bulunanlar ile denetlenen yerin sorumlusunun kimlik bilgileri ve imzaları.
 - c. Denetim tarihi ve denetlenen ürüne ilişkin miktar, parti numarası ve benzeri bilgiler.
 - d. Denetimin etkin bir şekilde yapılabilmesi için varsa denetlenenin hazır bulundurması gereken ek bilgi ve belgeler.
 - e. Tescil belgesi bilgileri esas alınmak üzere denetlenen özellikler ve bu özelliklerin uygun bulunup bulunmadığı.

f. Uygun bulunmayan kullanımlar için alınması gereken tedbirler ve bu kapsamda yeni bir denetim öngörülmüşse buna ilişkin detaylar.

g. Amblem kullanımının uygunluğu.

7. İklimsel değişiklikler, teknolojik yenilikler veya diğer mücbir sebeplerle tescil belgesine uygun olmayan yeni durumların ortaya çıktığının tespit edilmesi durumunda bu hususların denetim raporunda belirtilmesi ve aynı zamanda Kanununun 42 nci maddesi kapsamında usulüne uygun olarak Kurumumuz nezdinde değişiklik talebinde bulunulması gerekmektedir. Denetim merciinde yer alan kurum/kuruluşlara ilişkin değişiklik söz konusu olduğunda da değişiklik talebi ile sicilde değişiklik yapılabilir.
8. Denetim sonucu tespit edilen uygunsuzluklara karşı alınan tüm tedbirler ve tüm hukuki faaliyetler, tutanaklarda ve denetim raporunda yer almalıdır.
9. Denetim raporunun incelemesi sonucunda gerekli görülmesi halinde Kurumumuz tarafından denetim faaliyetine ilişkin ek bilgi ve belge istenebilir.

D. Kurumumuza Sunulan Denetim Raporlarında Sıkça Rastlanan Eksiklikler

1. Denetimlerin, mevcut üretici ve faaliyet gösteren sayılarına oranla sayı ve içerik olarak yeterli olmaması (Yüzlerce üreticisi olan bir coğrafi işaret için 4-5 üretici ve faaliyet gösterenin denetimi yeterli görülmemektedir. Üretici ve faaliyet gösteren sayısı 10-15 gibi sınırlı olan ürünler için tüm üretici ve faaliyet gösterenlerin denetlenmesi beklenmektedir).
2. Denetimlerin sadece üretim aşamalarında faaliyet gösteren işletmelere yönelik yapılmış olması, satış/pazarlama /dağıtım vb. aşamalarda işletmelerin denetlenmemesi.
3. Mahreç işareti olan ürünlere yönelik yapılan denetimlerin, ürünün kaynaklandığı yöre ile sınırlı olması, Türkiye genelinde denetimlerin yapılmamış olması (Her ürün için tüm ülkede denetimin gerçekleştirilmesi mümkün olmasa dahi, belli bir denetim planı içinde yıllara yayılmış olarak denetimler yapılmalıdır).
4. Denetim raporu ekinde, denetim tutanaklarının sunulmaması veya sadece tutanakların gönderilip raporun gönderilmemesi.
5. Denetim tutanaklarının tescil belgesinde yer alan tüm denetim kriterlerini kontrol edecek şekilde hazırlanmaması.
6. Denetim raporu ve ekindeki tutanaklarda sadece denetim sonuçlarının “uygun olduğu” bilgisinin yer alması, denetimde ortaya çıkan değerlerin tutanaklarda ve raporda yazılmaması.
7. Denetim raporunda, tespit edilen uygunsuzluklara karşı alınan tedbirlerin belirtilmemesi.
8. Denetim raporlarında ve/veya tutanaklarda denetim merciinde yer almayan tarafların imzalarının mevcut olması.
9. Denetim raporlarında ve/veya denetim merciinde yer alanların imzalarında eksik olması.